

Marcin Hyski

ANALIZA ZDOLNOŚCI DO REALIZACJI WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH GMINY WIŚNIOWA

Streszczenie

Tematem opracowania jest analiza zdolności wybranej gminy do realizacji wydatków inwestycyjnych. Do analizy wybrano gminę Wiśniowa położoną w województwie małopolskim. W analizie posłużono się wskaźnikami wyrażającymi relację pomiędzy wielkościami finansowymi, będącymi składowymi budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W wyniku analizy, która dotyczyła lat 2002–2004, stwierdzono wiele faktów świadczących korzystnie o możliwościach finansowania przez gminę wydatków inwestycyjnych. W szczególności nadwyżka operacyjna przyjmowała wartość dodatnią, co oznacza, że kwoty pozyskiwane ze źródeł zwrotnych w całości przeznaczone były na finansowanie wydatków inwestycyjnych, a nadto sama nadwyżka operacyjna również mogła być przeznaczona na ich finansowanie. Kwota środków mogących być przeznaczonymi na finansowanie zadań inwestycyjnych oraz obsługę długu rosła, o czym świadczy wzrost wskaźnika wolnych środków z 15,84% do 21,43%. Znacznie większą zmiennością charakteryzował się wskaźnik nadwyżki operacyjnej i choć zaobserwowano jego spadek z 11,21% do 2,65%, to nadal wykazywał wartość dodatnią, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia środków na finansowanie wydatków inwestycyjnych. Wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych miały w badanym okresie tendencję wzrostową. Wydatki inwestycyjne w stosunku do dochodów gminy ogółem wzrosły ponad dwukrotnie z 12,03% do 27,17%. Jednocześnie relacja wydatków inwestycyjnych odniesiona do kategorii wolnych środków wzrosła z poziomu 75,90% do 126,77%, co oznacza, że wydatki inwestycyjne przewyższyły wysokość wolnych środków, a gmina w coraz większym stopniu sięgała do zwrotnych źródeł

finansowania inwestycji. Również fakt, że wartość wskaźnika relacji zobowiązań do realizowanych wydatków inwestycyjnych wyniosła poniżej 100%, świadczy korzystnie o sytuacji finansowej analizowanej gminy.

Słowa kluczowe: inwestycje gminne, budżet, zdolność kredytowa

WSTĘP

Analiza zdolności gminy do realizacji wydatków inwestycyjnych jest elementem szerszej analizy mającej za zadanie ocenić sytuację finansową w jednostce samorządu terytorialnego. Celem przeprowadzonej w opracowaniu analizy jest określenie i ocena możliwości gminy Wiśniowa w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Analiza tego obszaru działalności gminy może być użyteczna w szczególności w przypadku ubiegania się danej jednostki samorządu terytorialnego o środki z unijnych funduszy strukturalnych.

METODYKA BADAŃ

Do analizy wybrano gminę Wiśniowa położoną w powiecie myślenickim w województwie małopolskim. Analiza swoim zakresem czasowym objęła lata 2002–2004. W badaniu oparto się na danych zawartych w sprawozdaniach z wykonania budżetu gminy (za lata 2002 i 2003) oraz na uchwale budżetowej gminy (na rok 2004)¹.

Do oceny zostały wykorzystane następujące wielkości i wskaźniki:

- wolne środki, tj. dochody ogółem minus wydatki bieżące (wydatki bieżące pomniejszone są o wydatki na obsługę długu oraz wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji),
- nadwyżka operacyjna, tj. dochody bieżące minus wydatki bieżące (dochody bieżące obejmują dochody ogółem pomniejszone o dochody z majątku oraz o dotacje na zadania inwestycyjne),
- wskaźnik relacji wolnych środków do dochodów ogółem wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji wydatków inwestycyjnych do dochodów ogółem wyrażony w procentach,

¹ *Sprawozdanie z wykonania budżetu gminy Wiśniowa za rok 2002; sprawozdanie z wykonania budżetu gminy Wiśniowa za rok 2003; uchwała budżetowa gminy Wiśniowa na rok 2004 nr xii/81/04 rady gminy Wiśniowa z dnia 29 marca 2004 roku.*

- wskaźnik relacji wydatków inwestycyjnych do wolnych środków wyrażony w procentach,
- wskaźnik relacji zobowiązań ogółem do wydatków inwestycyjnych wyrażony w procentach².

WYNIKI ANALIZY

W analizie zdolności do realizacji inwestycji przez daną jednostkę samorządu terytorialnego wykorzystywane są w szczególności kategorie wolnych środków oraz nadwyżki operacyjnej (tab. 1). Kategorie te informują o zdolności do realizacji inwestycji przez daną jednostkę samorządu terytorialnego, zwłaszcza w perspektywie wieloletniej (w odniesieniu do realizacji wieloletnich planów inwestycyjnych), a także o jej zdolności do zaciągania i obsługi. Wielkości te są przydatne bez względu na źródło finansowania planów inwestycyjnych. Mają zastosowanie zarówno w przypadku finansowania wydatków inwestycyjnych ze środków własnych, jak i ze środków pozyskiwanych ze źródeł zewnętrznych, również niezależnie od formy kredytowania (kredyt, pożyczka, emisja dłużnych papierów wartościowych).

Tabela 1. Poziom wolnych środków i nadwyżki operacyjnej gminy Wiśniowa w latach 2002–2004

Rok	Wolne środki w zł	Nadwyżka operacyjna w zł
2002	1 480 204	1 046 808
2003	1 676 060	823 828
2004	2 473 324	305 789

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Wolne środki są wielkością, z której mogą być finansowane inwestycje oraz pokrywane koszty obsługi długu. Występują one jako wolne środki brutto oraz wolne środki netto. Wolne środki brutto stanowią różnicę pomiędzy dochodami ogółem a wydatkami bieżącymi, natomiast wolne środki netto dodatkowo są skorygowane o wydatki na obsługę długu oraz wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji. W ten sposób wielkość ta pozwala na analizę wysokości środków będących w dyspozycji gminy, nieprzeznaczonych na finansowanie wydatków bieżących.

² M. Jastrzębska, *Analiza samodzielności finansowej i sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003*, „Finanse Komunalne” 2004, nr 5, s. 34–49.

W gminie Wiśniowa w latach 2002–2004 wolne środki miały wartość dodatnią, co świadczy korzystnie o możliwościach finansowania wydatków inwestycyjnych. Nadto daje się zaobserwować, iż wielkość ta w ciągu analizowanego okresu wzrosła niemal dwukrotnie.

Kategoria nadwyżki operacyjnej obliczana jest jako różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Wydatki bieżące ujmowane są w budżecie, natomiast dochody bieżące stanowią różnicę między dochodami ogółem a dochodami z majątku oraz kwotą dotacji celowych na inwestycje. Nadwyżka operacyjna informuje o występowaniu w gminie środków finansowych możliwych do przeznaczenia na finansowanie wydatków inwestycyjnych bez konieczności zmniejszenia stanu majątku czy zaciągania zobowiązań.

W analizowanym okresie w gminie Wiśniowa nadwyżka operacyjna przyjmowała wartość dodatnią, co oznacza, że wydatki bieżące znalazły pełne pokrycie w dochodach gminy bez konieczności zaciągania na ich sfinansowanie zobowiązań. Tak więc kwoty pozyskiwane ze źródeł zwrotnych w całości przeznaczone były na finansowanie wydatków inwestycyjnych, a nadto sama nadwyżka operacyjna również mogła być przeznaczona na ich finansowanie. W latach 2002–2004 daje się zaobserwować znaczny, bo ponad trzykrotny spadek nadwyżki operacyjnej. Obydwie analizowane wielkości świadczą korzystnie o sytuacji finansowej gminy Wiśniowa.

Obydwie przedstawione wielkości wykorzystywane są do obliczenia wskaźników informujących o zdolności gminy do ponoszenia ciężaru zaciąganych zobowiązań i realizacji inwestycji (tab. 2). Wartość wolnych środków odniesiona do wartości dochodów jednostki samorządu terytorialnego ogółem informuje, jaka część dochodów zostaje w budżecie po zrealizowaniu wydatków bieżących. Natomiast kwota nadwyżki operacyjnej odniesiona również do dochodów gminy ogółem informuje, jak część dochodów bieżących pozostaje po dokonaniu wydatków bieżących (kwota ta może być przeznaczona na finansowanie wydatków inwestycyjnych i kosztów obsługi długu).

Tabela 2. Wskaźniki wolnych środków i nadwyżki operacyjnej gminy Wiśniowa w latach 2002–2004

Rok	Wolne środki w relacji do dochodów ogółem w %	Nadwyżka operacyjna w relacji do dochodów ogółem w %
2002	15,84	11,21
2003	16,56	8,14
2004	21,43	2,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu.

W gminie Wiśniowa w badanym okresie można zaobserwować wzrost wskaźnika wolnych środków (relacji wolnych środków do dochodów ogółem – tab. 2) z 15,84% do 21,43%. Tak więc kwota środków mogących być przeznaczonymi na finansowanie zadań inwestycyjnych oraz obsługę długu rosła. Realizacja zadań inwestycyjnych w tej gminie z wykorzystaniem źródeł zewnętrznych nie napotyka na bariery ze strony ograniczonych możliwości finansowania zadłużenia.

Znacznie większą zmiennością charakteryzował się wskaźnik nadwyżki operacyjnej (relacji nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem). W badanym okresie można zaobserwować jego spadek z 11,21% do 2,65%. Niemniej jednak jego wartość pozostała dodatnia, umożliwiając w ten sposób zwiększenie środków na finansowanie wydatków inwestycyjnych.

W analizowanej gminie wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych mają tendencję wzrostową. Wydatki inwestycyjne w stosunku do dochodów gminy ogółem wzrosły ponad dwukrotnie z 12,03% do 27,17% (tab. 3). Jednocześnie relacja wydatków inwestycyjnych odniesiona do kategorii wolnych środków wzrosła z poziomu 75,90% w roku 2002 do 126,77% w roku 2004, co oznacza, że wydatki inwestycyjne przewyższyły wysokość wolnych środków, a gmina w coraz większym stopniu sięgała do zwrotnych źródeł finansowania inwestycji.

Tabela 3. Wskaźniki realizacji wydatków inwestycyjnych gminy Wiśniowa w latach 2002–2004

Rok	Wydatki inwestycyjne w relacji do dochodów ogółem w %	Wydatki inwestycyjne w relacji do wolnych środków w %	Zobowiązania ogółem w relacji do wydatków inwestycyjnych w %
2002	12,03	75,90	55,33
2003	16,54	99,83	55,35
2004	27,17	126,77	57,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Zobowiązania w całym analizowanym okresie stanowiły nieco ponad połowę realizowanych wydatków inwestycyjnych. Sytuacja taka świadczy korzystnie o sytuacji finansowej analizowanej gminy, gdyż wartość tego wskaźnika poniżej 100% wskazuje, że zobowiązania zaciągane są w celu sfinansowania wydatków inwestycyjnych, natomiast wydatki bieżące mają swoje źródło zasilania w dochodach bieżących.

Podsumowując, można stwierdzić, iż gmina Wiśniowa posiada zdolność do zaciągania długu i jego obsługi w długim okresie. Sytuacja

finansowa gminy jest korzystna i nie ma problemów z finansowaniem wydatków bieżących, bez konieczności sięgania do zwrotnych źródeł zasilania budżetu. Nadto można stwierdzić, iż analizowana jednostka samorządu terytorialnego jest gminą aktywną, ponieważ przeszło ćwierć jej dochodów ogółem przeznaczanych jest na cele majątkowe.

BIBLIOGRAFIA

Jastrzębska M. *Analiza samodzielności finansowej i sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003*. „Finanse Komunalne” 2004, nr 5, s. 34–49.

Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Wiśniowa za rok 2002.

Sprawozdanie z wykonania budżetu Gminy Wiśniowa za rok 2003.

Uchwała Budżetowa Gminy Wiśniowa na rok 2004 Nr XII/81/04 Rady Gminy Wiśniowa z dnia 29 marca 2004 roku.

Dr Marcin Hyski
Instytut Zarządzania
Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach
ul. Mikołowska 72b, 40-065 Katowice

Recenzent: *Prof. dr hab. Władysława Stola*

Marcin Hyski

ANALYSIS OF THE WIŚNIOWA COMMUNE CAPABILITY FOR INVESTMENT OUTLAYS REALIZATION

SUMMARY

The subject of paper is an analysis of selected commune capability for investment outlays realization. The Wiśniowa commune situated in the malopolskie province was selected for the investigations. The analysis used indices showing relationships between financial values constituting components of the territorial self government unit budget.

In result of the analysis concerning the years 2002–2004 a number of facts were established which speak well of potential financing investment outlays by the commune. Particularly the operational surplus assumed positive value which means that sums obtained from returnable sources were wholly destined for financing investment outlays, moreover the operational surplus itself might also be allocated for their financing. Total means which could be assigned for financing investment tasks and debt service were growing, as testified by an increase in free asset index, which increased from 15.84% to 21.43%. Operational surplus index was characterized by a much greater variability and although its decline from 11.21% to 2.65% was observed, yet it still revealed positive value and in this way contributed to the increase in means for investment outlays financing. Indices of investment outlays realization revealed a growing tendency in the studied period. Investment expenditure grew over twice in comparison with total commune incomes – from 12.03% to 21.17%. At the same time relationship of investment expenditure referred to free assets category increased from the level of 75.90% to 126.77%, which means that investment expenditure exceeded the amount of free assets and the commune to a greater extent reached for returnable sources of investment financing. Also the fact that value of index of liabilities relationship to realized investment expenditure was below 100%, speaks well of financial situation of the analyzed commune.

Key words: communal investments, budget, credit capacity